

LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 63 (507), Sept. 8, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerel G. m. b H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 63 (507)
Sestdien, 1951. g. 8. sept.
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja.
Galv. redaktors: Maksis Culftis.
Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Smits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

stoto pasaku (1)

alkās apkārušos bez-
s virvēm, kas šūpo
naktskreklus, niebu-
kāzu nakts palagus.
ogi ļauj skatīt iznīci-
telsušos cilvēkus, liķu
māju rindu, kas pie-
cieši viena aiz otras.
stumbam piepes.
as mājas snauz, logu
kā gurdī, visu apni-
ti. Un ja mājas nav
noteikti ir akmens
s un vecas, kas ne-
pasauli.

tikko trakie pilsētas
laukuši saules galvu
debesīm melnu sēru
derņa burvja pirksts
as pogu — visās
tunis, asprāgst namu
st zeme ir laimes un
nedrīkst skumt, ne-
sā domas. Amerikāņu
— rītu atkal diena
Laudis ir pārdrāzusi
un saldi oranžās, kā
zeltēnās un rakstām-
gās spuldžu gaismās
as stundas. Mājība,
unās zemes nesenti-
u greznotā varenība
līdz pat debesīm.

s, ka iepretī manu
em visām pūcēm sar-
cārīgās spuldžu acīs,
st gaisma, kas liek
Romās bojāeju, Nu-
ciem, iznīrejiem, slep-
sā vietā debesīs ie-
rkanu raketi. Tāda
gaisma. Tā šķiet, kad
s un glēvas bailes

kad radio kastē kā
evijpo Eiropas melo-
n izrāpjas veclaicīga
stāsta par salda grē-
kas, laimē pietvīcis,
lā un einuka balsi
dziesmu, kas mīles-
labais, vecais, mī-
gūņu sievu sargātājs,
samaitātājs! Es pa-
gaismā.

Cauri šaurajam dzi-
kāda vēsma. Es pie-
ļaužu, tā ir draugu
cij neredzama, bet
sus te mitusi un, bēr-
gaididama, viņa, aiz-

iedama no zemes dzīves, atstājusi uz
kamina dzegas nevīstošas rozēs, sie-
nas skapjos cepures un kurpes, visu,
visu, kas vajadzīgs, lai dzīve šai dzi-
voklī ritētu ierastā kārtībā — no
bērna uz bērnu. Varbūt viņa šonakt
ir atlidojusi, smaržīga un daiļa, at-
lidojusi no modernajām Amerikas de-
besīm uz lidmašīnas spārna, varbūt
kā prožektora stars noslidējusi gar
debesskrāpja sienu un uz limuzina
lakotās muguras atjoņojusi šurp bēr-
nos paskatīties. Es visam tam gribu
ticēt, es jūtos nomaldījusies un pa-
zudusi, es jūtos maziņa, man gribas
kāda, kas par mani rūpētos. Tāpēc
es ticu šīs svešās mātes garam. Te
ir viņas istaba, viņas sapņu puķu di-
vāns, es ēdu un dzeru no viņas roku
spodrinātiem traukiem, man ir dots
laiks svešajā pasaulē atpūties, pie-

(Turpinājums 6. lpp.)

Dr. Jānis Reiters, latviešu akadēmiķis 17. gadu simtenī

(PIEZĪMES PIE A. LIEPIŅA RAKSTA LATVIJAS 6. JŪNIJA NUMURĀ)

Jānis Reiters, kā jau autors, kam bijušas
iespiestas vairākas grāmatas, vārda pēc sen
bija pazīstams mūsu dzimtenes bibliogrāfiem;
starp citu arī J. Misiņš viņu bija pieminējis
savā *Latviešu rakstniecības vēstulē*. Taču
Reiteram tika veltīta ļoti maza uzmanība, jo
zīmīgā kārtā neviens pats no viņa latviešu
valodā sarakstītiem darbiem nebija uzņemts.
Mēs arī nezinajam, ka šis vīrs ar vācisko
uzvārdu ir bijis latvietis, turklāt vēl viens
no tiem retajiem, kas nepārvācojās, bet at-
klāti apliecināja savu tautību un čakli strā-
dāja latviešu kultūras laukā. Kaut gan šis
izcilais latvietis pieminēts pat slavenā filozofa
Leibnīca darbos, vajadzēja paiet gadu simt-
tēm, līdz viņu atklāja par jaunu. Šis no-
pelnis pieder doc. Jānim Straubergam, kas
attiecīgās aktis bija uzgājis Stokholmas ar-
hīvā. Tur nu bija atrodama paša Reitera
latiņu valodā rakstīts iesniegums Zviedrijas
karalim, kur viņš apliecinā, ka ir latvietis
un tādēļ ļoti daudz netaisni cietis. J. Strau-
bergs par mūsu 17. g. s. patriotu un literātu
rakstīja presē, bet ap 1942. g. bija pabel-
dzis par viņu vesulu grāmatu. Tā kā tāni,
kā man stāstīja pats autors, daudzkārt bija
skartas latviešu un Baltijas vāciešu gad-
simtu cīņas, tad vācu okupācijas laikā šo
darbu publicēt nebija nekādas iespējas. Vai
Strauberga pētījums būtu nācis klajā Lat-
vijā pēc 1945. g., nav zināms. Būtu teicami,
ja sāds pieminēklis Reiteram rakstos būtu
celts. Viņa darbus izmantojuši un citējuši
vairāki 17. un 18. g. s. Vakarēiropas autori.

Šo piezīmju nolūks ir dažā ziņā papildināt
datus par Dr. Reiteru, dažus faktus korigē-
jot jaunāku atklājumu gaismā. Tā par 1675.
gadā iespiesto Reitera grāmatu jāsaka, ka
neviens tās eksemplārs gan nav uzlets, taču
reģistrācijās ziņots, ka tā bijusi nevieļa jaunā
derība, bet tikai paraugam sniegli Bībeles
tulkojumā, kas bez kādām Mateja evaņģēlija
nodaļām saturējuši arī Vecās derības frag-
mentus. Šīs grāmatas pirmais izdevums (arī
pilnīgi nepazīstams) esot nācis klajā 1664. g.
Uz Ingriju (Ingermanlandi) Reiters nav de-
vies tikai mūža pēdējās dienās, bet, ciklā
izdevās noskaidrot pēc sava avotiem, tur dar-

HENRIJS NORDENS

Mūsu Andris spēle

Rudenim tuvojoties, arī mūsu pil-
sētiņā ieradās karnevāls. Parasti tā-
dā ir pāris karuseļu, spēļu novietnes
un naudas zaudējamās būdas, bet uz
mūsu rotallaukuma parādījās tikai
rinda papes mājiņu.

„Es aizeju uz karnevālu,” Andris
paziņoja

Iedomājāties gan, ka tur nu paliks
mūsu zēna nauda, taču pirmajā reizē
neko neiebildām. Vakarā izrādījā-
mies esam vīlušies.

„Andris nopelnīja četrus dolarus,”
kaimiņu puikas ieskrēja bļaudami.

„Ko?” mēs sastingām, „ko viņš at-
kal izdarījis?”

„Nu neko; met riņķišus un saņem
naudu,” mazie amerikāņi staroja. Li-
kās, ka mūsu Andris tiem tagad bija
tāda pat autoritāte kā kovboju kara-
lis Kesidijs vai kāda bezbola zvaigzne.

„Iesim apskatīties,” beidzot no-
lēām.

Izpriecu laukums bija gandrīz tukšs,
ja neskaitīja milzīgu pūli pie pašas
pēdējās novietnes. Ar elkoņiem iz-
strādājušies cauri ļaužu drūzmai, ie-
raudzījām Andri, kas, gluži nosvīdis,
tēmēja koka lociņus uz mērķiem.

„Par desmit centiem,” stenda īpaš-
nieks izsauca. Brīdī vēlāk viņš no-
cēla uzņemtos lociņus no mērķiem un
izsniedza Andrim 50 centu. Kad zēns
atkal pieprasīja jaunus lociņus, res-
nais vīrs viņam kaut ko iečukstēja
ausī.

„Nebūs vis,” Andris gluži apvai-
nots iesaucās, „es te varu spēlēt, cik
ilgi man patīk. Kāda man daļa, ka jūs
bankrotējat.

Vīrs vēl gribēja kaut ko iebilst un
pacēla roku, bet aizmugurē kāds ie-
sauca pēc policijas, un resnais at-
laidās.

„Par desmit centiem,” viņš degunā
norūca.

Minūti vēlāk Andris atkal iekasēja
naudu un pieprasīja jaunus lociņus.
Resnais arvien biežāk sāka skatīties
pulkstenī un beidzot teica, ka esot
desmit un laiks beigt.

„Jums jau karsts pulkstenis,” kāds
protestēja, „līdz desmitiem vēl pie-
cas minūtes.”

Nabaga amerikānis neko nevarēja
darīt, un Andris nopelnīja vēl piec-
desmit centu.

„Vienpadsmit ar pus dolaru,” viņš
mums lepi izsauca, „rītvakar jāiet
pelnīties atkal.”

Uzslavējam Andri par izdarību un
pa nākošo dienu, gluži negribot, bi-
jām sarunājuši draugus un paziņas,
apmeklēt karnevālu. Ap astoņiem,
kad Andrim vajadzēja būt pilnā dar-
bā, arī paši saģērbāmies un devāmies
uz laukumu.

„Kur tad jūsu dēls?” mums prasīja.

„Tepat jau kaut kur būs,” ar kļušu
lepnumu atbildējām. Sākām skatīties
pēc Andra, bet neredzējām ne zēnu,
ne vakarējo lociņu novietni. Gluži sa-
traukti, sākām staigāt pa laukumu,
līdz beidzot ieraudzījām savu mīluli
stāvam blakus resnajam vīram rule-
tes novietnē.

„Ko tu te?” mēs jautājām.

„Resnais vakar bankrotējis un šo-
dien uzsācis ar ruleti,” viņš stulbi
atteica.

„Bet ko tu te? Vai godīgāka pelnas
veida nav?”

„Var būt, ka ir, bet es mazliet pa-
spēlēju un tagad jāatpelnā,” Andris
atzinās. Laime, ka mūsu paziņas jau
bija aizgājuši mājās.

bojles vismaz jau kopš 1681. g., kad viņš bus
bijis apm. 50 gadu vecs. Viņa pirmā zi-
nāmā darba vieta ir bijusi Unalca, tagad
neliels ciems apvidū starp Narvu un Leņin-
gradu, kur viņš bijis par luterāņu mācītāju.
Vēlāk Reiters pārgājis tādā pat amatā uz
Tūtarjem (Duderhof, tagad Krasnoje selo), cik
zināms, jau 1686. g. Pēc J. Strauberga pē-
tījumiem Reiters tur arī miris ap 1695. g.
kāpēc viņa Ingrijas dzīves posma visumā ir
līdzis ap 15 gadu. Šinī Zviedrijas provincē
viņš darbojies arī medicīnas laukā.

Reitera Tēvzele 40 valodās ir nākusi klajā
vismaz 2. bet varbūt arī 3 izdevumos, jo par
vēlākā iespieduma publicēšanas vietu daži
avoti min Lībeku, bet citi Rostoku, pie tam
1675. g. Kāds 1665. g. izdevums, ko piemin
Liepiņš, līdz šim nav bijis apzināts; jājautā,
vai tas maz eksistē un no kurienes nāk šis zi-
ņas. Par lielām nožēlām pēdējais zināmais
šīs 1675. g. grāmatas eks. gājis bojā Vācijā
2. pasaules kara laikā, bet Upsalā eksem-
plārs bibliotēkā pazudis arī vēl tikai 20. gadu
simtenī... Kaut arī pati grāmata nav pa-
zīstama, tās saturu izdevās nosacīt netiešā
ceļā — pēc citiem avotiem. Te nu pie A.
Liepiņa raksta jāpiebilst, ka Reiters šo Tēv-
zei nav vis pats tulkojis 40 valodās, bet
šo kopojumu sastādījis, ņemdamis lūgsmas
tekstus no dažādām tā laika grāmatām. Lai-
kam tieši Reiters ir pirmais, kas Vakarēiropas
poliglotos krājumos ir ieviesis ig a u n u
tēvzei.

So piezīmju autoram ir bijušas pieejamas
ieskatām vēl divas teoloģijas dispuācijās,
kurās Reiters aizslavējis Tartu universitātē
1654. un 1656. g. Arī tās abas, laikam, bija
pēdējie atlikušie eksemplāri pasaulē. No-
domātā publicēšana faktiskā nebija vairs ie-
spējama kara apstākļu dēļ, kad gāja bojā
arī izgatavotās fotokopijas.

Beigās vēl var atzīmēt, ka Reiters rakstī-
jis savā īpašā pareizrakstībā, kas atšķiras
no citām latviešu 17 g. s. ortogrāfijām. Par
to iesaku gūstam no kāda Reitera teksta
pārspieduma itāļu un angļu grāmatās.

Kārlis Druvīns